

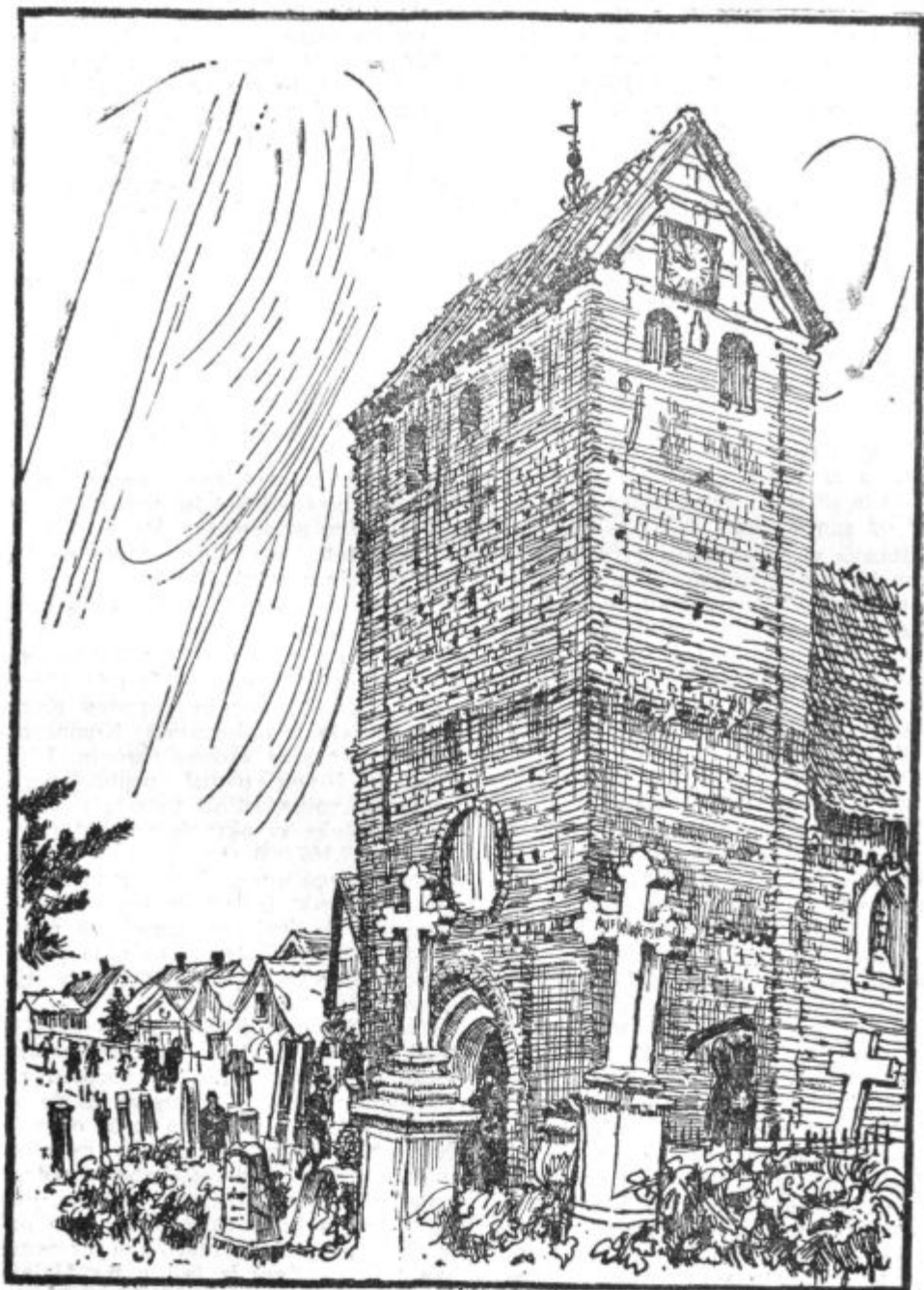
ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVIIJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ŠT. 18.

V LJUBLJANI, 30. OKTOBRA 1937.

KNJIGA 22.

W. GIESE

NAŠI MRTVI

KITAJSKA VOJNA IN SUROVINE

Tokiju so našli najlepšo prispodobno, da označijo počasnost vojaških operacij v Kini. Niponsko napredovanje gre naporno kakor čoln skozi močvirje. Preko 300.000 niponskih vojakov je ob koncu septembra že prešlo na celino, odločitve pa še ni. Če se kitajska vlada ne ukloni vojaški nadrejenosti Niponcev, se ne vidi, kdaj se konča nesrečni pohod.

Kitajska obsega 18 pokrajin, ki tvorijo Kino v ožjem smislu, 2 zapadni (Tsinhaj pa Sin kan), 4 mongolske (Džehol, Šahar, Sueijuan, Ninghsia), Tibet in kit. Turkestan. Dejansko je izgubila Džehol l. 1933, da ne govorimo o Mandžuriji, odtrgani od nankinške vlade l. 1931. V celem meri ozemlje nad 10 milijonov km², kar je več ko dovolj, da izčrpa še tolikšno armado. Zasedba kake pokrajine še nikakor ne pomeni ureditve nadzorstva nad podvrženim ozemljem. Oboroženi oddelki ostanejo vpadniku za pleči, ga venomer vznemirjajo in silijo, da se ne odmakne predaleč od svojih baz.

Niponska vlada sklicuje sestanke politikov in denarnikov, da bi brez spotike mobilizirala državna sredstva... Vojaki se preskrbujejo s »sennibari« v nadi, da prinese celo kožo iz ognja. »Sennibar« je znamenit talisman, obstoječ iz pasu, ki si ga bojevnik ovije okoli želodca in na katerem je tisoč oseb napravilo voz. Koliko potrpljenja, da nagovoriš 1000 ljudi ter jih prosiš, naj ti zavozlajo bodoči »sajnevarje«!

Toda vojna se nadaljuje in ne da bi človek dvomil o hrabrosti borcev, si lahko reče, da se marsikakemu potrjencu ne ljubi poginiti samo za to, da bo Kina »kaznovana«. Kadar kaka država zagotavlja svoj namen, živeti v dobrih odnosih s sosedmi in trdi, da se samo nekatere kitajske osebe protivijo pristrnemu sporazumu med obema državama, je težko privoliti v to, naj se za svarilen zgled žrtvuje nekoliko sto tisoč ljudi.

Tokio izjavlja, da ga nedostatek surovin ter preobljudenost silita, iskati svoboden dostov do virov in do vnanjih trgov. Naotake Sato, bivši poslanik v Parizu, bivši vnanji minister, eden najboljši uravnoteženih mož na Niponskem, se je lotil problema na svojem predavanju v Parizu 27. I. 36. Najprej ta

ugotovitev: »V današnjem mednarodnem položaju si ne moremo misliti množstvenega premikanja prebivalcev iz ene dežele v drugo. Če se izseli 20 do 50.000, celo 100.000 ljudi, se s tem resno ne prispeva k rešitvi vprašanja o stanovništvu v Niponu.«

Ali bo Tokio naše lna azijskih tleh prostora, kolikor mu ga nedostaja? Dr. Wellington Koo, prvi kitajski zastopnik pri D. N., je izjavil 15. IX. 37.: »Često slišimo, da letni prirastek 800.000 duš sili Niponce, ozirati se po novih pokrajinah. V 40 letih, kar upravljajo Formozo, Niponce niso mogli na njej nastaniti niti 250.000 doseljencev. Trideset let po priključitvi Koreje štejejo ondi le 500.000 niponskih prebivalcev. Že četrto stoletja imajo Niponce glavno besebo v južni Mandžuriji, svojcev pa tam komaj 300.000. Resnica je, da poseljenost ondi ni tolikšna kot po nekih evropskih deželah ali pa v kaki kitajski provinci kot Hopeja.«

To stoji, da se Niponec nerad izseli. Agrarna preureditev in industrializacija sta dva pripomočka, da se zaposli stanovništvo, čigar naraščanje se bo ustalilo šele v kakih 20 letih.

Pa vrnimo se k Nataoke Saku, ker skušamo primerjati dve tezi: »Surovine in vnanji trgi — trdi g. Sato — to sta problema, ki sta bila v preteklosti pogosto vzrok nevarnih spopadov. Kako se ponujata problema za Niponsko? Vzemimo naprej zadevo surovin. Leta 1934. je Nipon uvozil neobdelanega bombaža, volne, litine, petroleja, celuloze, kavčuka za okroglo vsoto 1 milijardo 107.167.000 jenov, t. j. 48,5% vsega letnega uvoza. Vsi ti pridelki so nujni niponski industriji, torej je umljivo, da si skušamo zagotoviti prost dohod do surovin ter se odločno protivimo poskusom, ki nam morda hočejo onemogočiti take nakupe.«

Toda Nipon ni iskal surovin na Kitajskem. Dr. W. Koo je mogel trdit: »Ako Niponcem nedostaja surovin na področju njihovega cesarstva in če so odvisni od tujih zalog, to še ne opravičuje oboroženega napada na mirnega mejaša. Sicer pridelki, katerih potrebuje, večidel ne prihajajo iz Kine, pač pa iz drugih držav. Surova pavla n. pr. iz USA, petrolej iz Amerike in nizozemske Indije, železo iz Indije ter Malajske, volna iz Avstralije, leseno testo

iz Kanade in skandinavskih držav. Kar se tiče premoga in soje v Mandžuriji, so prvega že izkoriščali Niponci, ki so si drugo mogli pridobivati na prostem tržišču, preden so ozemlje zasedli s svojimi četami.»

Nipon očitno upa razviti v Kini pridelovanje surovin, ki mu manjkajo, n. pr. ojačiti bombažne nasade v Hopeju, pridelek volne v Suejuanu, kopanje premoga v Sansiju in železne rude v dolini Jang Tseja. Ali izkoriščanje teh bogastev zahteva časa in denarja. Poleg tega vedo v Tokiu prav dobro: če Avstrija ne bo prodajala svoje volne ali Indija svoje pavle, se bosta upirali uvozu niponskih tkanin... Nipon bi bil mogel brez vojne izrabljati kitajska prirodna bogastva. Zlasti v severni Kini je lahko dosegel znatne uspehe v gospodarskih vprašanjih. Ako izvzamemo rudnike v Kajlanu, kinobritansko podjetje s 4 milijonskim pridelkom na leto, so Niponci udeleženi domala v vseh pridobivaliških premoga.

Niponski načrt predvideva razvoj bombažnega pridelka v Sev. Kini. Toda Nankin ima tudi svojega, ki se tiče zlasti pokrajine Sansi. Ako bi Nipon hotel prepustiti Kitajski, naj prideluje tisto vrsto bombaža, ki se najbolj prilaga njeni industriji, ne bi bilo nobene zapreke med obema strankama. Vendar Tokio želi vsiliti Kitajcem svoje vrste, kar bi pomenilo propad domače kitajske obrti. To je tiha želja v mikadovini: odkrižati se neljubega tekmeča in se polastiti njegovih surovin.

Samo po sebi se razume, da morajo take samopašne metode voditi do trenja in buditi nezaupanje v industrijskih krogih na Kitajskem. Ko je nadalje Nipon postavil v vzhodnem Hopeju vlado po svojem izboru, se je politični značaj niponskega širjenja po Sev. Kini le preveč očitno razodel. Ne čudimo se, če je Nankin brez navdušenja sprejel neke želje po železniških koncesijah, plasičnem sredstvu za ojačenje vpliva po novih pokrajinah. Bombardiranje odprtih mest pa tudi ne bo ustvarilo podlag za kino-niponsko gospodarsko sodelovanje. Po kaki poti je, žal, krenil Nipon, da popari dobro voljo kakega Čang Kaj Šeka, ki je za sporazum z Niponom...

Pomanjkanje surovin ne more opravičiti izbruhov surovosti. »Vprašanja surovin ni ločiti od celote gospodarskih, finančnih in političnih problemov,« je izrekel pred malo tedni v D. N. franco-

ski zastopnik P. Faure; »ali ne bodo omikani narodi mislili neki dan — čim prej — na pametno in človeško rešitev? Ako pa naj bo rešitev za nekatere samo strateškega pomena in če naj omogoča preskrbitev za bodočo vojno, tedaj problem surovin ni več ekonomskega značaja. Ta problem bo dobil praktično razvozlanje, trdno in trpežno, šele v pomirjenem svetu. Ako naj se surovine, možnosti za izseljevanje in za delo, krediti dadó na razpolago kaki državi, se mora to zgoditi v znamenju miroljubnosti, ne pa z namenom hegemonije in osvajanja«. To naziranje se strinja z onim, ki ga je izrekel l. 1935. sir Samuel Hoare in l. 1937 belgijski kralj.

Cas bi že bil — méni René Delavigne, v tedniku L'Europe Nouvelle — da Tokio posluša glas takih mož kot Sato ter opusti pot, ki so mu jo začrtali vojaški izvedenci, n. pr. Araki, zaverovani bolj v nadvlado nad svetom nego v blaginjo ljudstva.

N. K.

R. Warnecke: NA TRG (lesorez)

Kdo zasleduje dva zajca, ne ujame nobenega.

(Niponski pregovor)

TRAGEDIJA V VEČNEM LEDU

Te dni (v oktobru) mine štirideset let, odkar se je žalostno končalo življenje treh pogumnih mož, ki so hoteli z balonom doseči severni tečaj, kar je bilo ob tedanjem stanju tehnike zares »vratomolno podjetje«. Ti trije junaki-znanstveniki so bili: S. A. Andrée, N. Strindberg in K. Fraenkel. Dan njihove smrti še danes ni znan.

11. julija 1897 so se dvignili z balonom »Orel« z Danskega otoka in zadnjo vest o njih je prinesel golob pismoša, ki ga je neki kitolovec slučajno ustrelil. Samo ena vrsta: »Na krovu vse zdravo« in nič več. Vsi trije so se izgubili in nobena reševalna odprava ni mogla najti njih sledu. Mnogi niso hoteli verovati v njih smrt in tako je mogel neki danski pisatelj 1907 izdati knjigo »Zadnje beležke raziskovalca severnega tečaja Andréeja«, kjer je zatrjeval, da živi Andrée med majhnim plemenom v bližini severnega tečaja, kjer ga časte kot bitje z drugega sveta.

Resnico o žalostnem koncu je zvedel svet šele čez tri in trideset let po tragediji, ko je moštvo nekega norveškega ribiškega parnika našlo na otoku Vitö tri trupla in ostanke ekspedicijske opreme. Med drugim tudi dva Andréejeva dnevnika in Strindbergove znanstvene beležke. Ti zapiski so temelj prvega avtentičnega poročila Švedske geografske družbe o poteku, uspehih in tragičnem koncu ekspedicije. To delo »Protiv tečaju« je bilo prevedeno v skoraj vse jezike, celo v arabščino. Vsebuje tudi reprodukcije fotografij nesrečnih raziskovalcev. Filmi, ki so ležali skoraj pol stoletja v zemlji, pod snegom in ledom, so se dali lepo razviti. Skupaj z zapiski nazorno kažejo vso energijo in junaštvo izgubljene trojice.

Čeprav je od tedaj severni tečaj že dolgo osvojen in je na njem celo opazovalna postaja, ki dnevno pošilja poročila in bo morda tam že v kratkem prestopna postaja v svetovnem zračnem prometu, je knjiga o Andréeju še danes pravi junaški epos.

Andrée se je rodil 1854 kot lekarnarjev sin. Po svojih talentih, bistrem razumu in vztrajnosti je bil tako rekoč določen za inženjski poklic. Že z dvajsetimi leti je končal tehnično visoko šolo v Stockholmu. Dve leti je bil

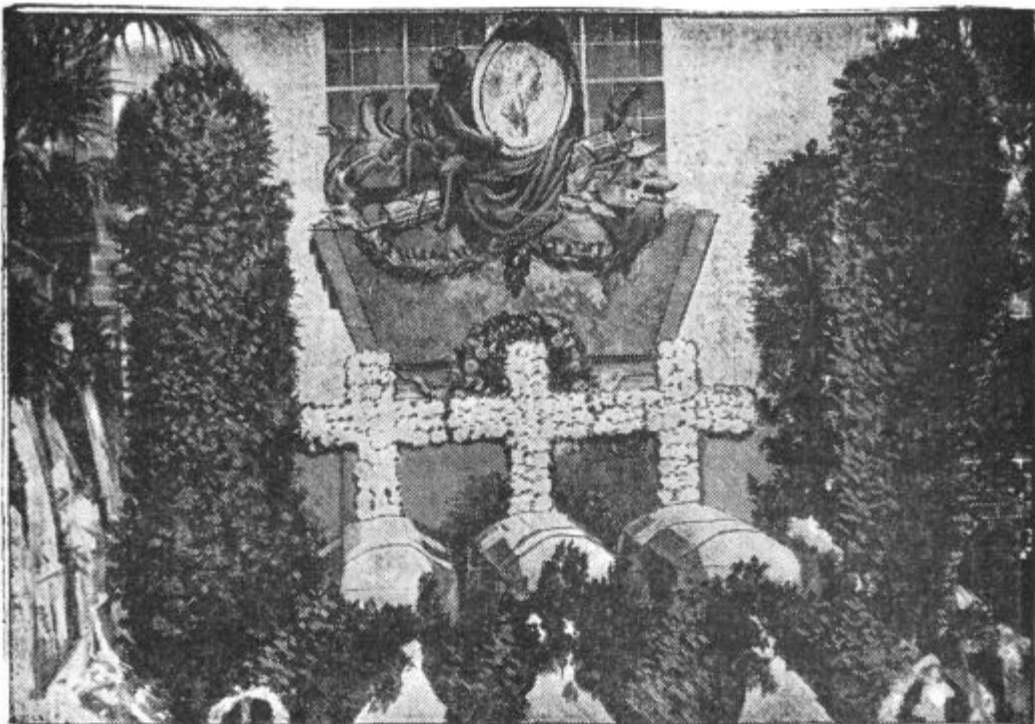
risar in konstruktor v mehaničnih delavnicah, nakar je obiskal svetovno razstavo v Filadelfiji, kjer je postal učeneec znamenitega zrakoplovca Wiseja. Ker je moral skromno in varčno živeti, je zbolel ter se je moral čez pol leta vrniti v domovino, kjer je dobil mesto asistenta na tehnični visoki šoli. Leto 1882 je postalo zanj usodno. Takrat so organizirali mednarodno odpravo za meteorološka in fizikalna raziskavanja polarnih krajev. Prideljen je bil švedski postaji na Grumantih. Že takrat se je odlikoval s svojo vztrajnostjo in iznajditeljstvom ter je imela švedska postaja po njegovi zasluge največ in najpopolnejših znanstvenih uspehov. Po vrnitvi je bil imenovan za vodjo tehničnega oddelka patentnega urada. Bil je znanstvenik v pravem pomenu. Za literaturo, umetnost in glasbo ni imel smisla. Ko ga je na nekem banketu Selma Lagerlöf vprašala, če je bral knjigo »Gösta Berling«, je zanikal z besedami: »Toda Münchhausna sem bral in to je pač vseeno.« Tim večjz je bilo njegovo navdušenje za velike stvari, za drzne podvige. Najbolje se je karakteriziral sam z besedami: »Stvar je tako težka, da jo moram poskusiti.«

Slavni odkritelj severnovzhodnega pехoda Nordsenkiöld, ki je z »Vego« objadral Evropo in Azijo, je vdahnil Andréeju misel poleta z balonom na severni tečaj. Andrée se je pričel z vso resnostjo baviti s tem načrtom, zlasti z mislijo, kako bi se dal balon s pomočjo vrvi in jader vsaj nekoliko voditi. Po nekaj ugodnih praktičnih poskusih je predložil svoj načrt Akademiji. Dokazal je možnost uresničenja svoje ideje tako prepričevalno, da je bil kmalu zbran potreben znesek 128.000 kron. Samo Alfred Nobel je dal 65.000 kron. V juniju 1896 se je odpeljal Andrée na Grumante, odkoder je nameraval poleteti na severni tečaj. Toda zaradi poznega letnega časa in zaradi neugodnih vremenskih razmer je moral izvedbo svojega načrta preložiti na prihodnje leto. V tem času je temeljito in skrbno pripravil opremo svojega balona. 11. julija 1897 popoldne ob drugi uri so vsi trije stopili v gondolo, nakar je Andrée ukazal, naj spuste balon. Trije noži so prerezali tri vrvi. Oni, ki so ostali, so mu zaklicali: Živio! Iz balona so odgovorili: Naj živi stara Švedska! Čez štiri

ure je visel »Orel« že nad ledom in zvečer ob desetih so spustili prvo poročilo v steklenici, ki so jo našli šele po treh letih (v avgustu 1900). Sporočilo se je glasilo: »Naša pot je bila do sedaj dobra. Vreme sijajno, razpoloženje odlično...«

Poleti 1930 je odpotovala neka norveška odprava na ribiški ladji »Bratvaag« proti nekdanji Franc Jožefovi deželi. Moštvo naj bi lovilo, ekspedicija pa naj bi opravljala svoje znanstve-

tresene knjige, orodje, instrumenti, odprte konzervne škatle, košarica s šivalno pripravo, ostanki obleke in kosti severnega medveda. Poleg čolna so bile prazne sani, zraven pa je ležal žepni robec. Deset metrov od tu so našli zmrznjene ostanke Andréeevega trupla. Sredi telesa so gledale iz obleke kosti, glave ni bilo nikjer. Dobro se je videlo, da so severni medvedi deloma požrili truplo. Ko so odpli plašč, so našli v notranjem žepu svinčnik, steves

Zemski ostanki Andréaja, Fränkia in Strindberga v stockholmski Storkyrkan po prevozu v domovino

no delo. Med potjo so sklenili, da bodo pristali na otoku Vitö, ki je težko kdaj pristopen. 6. avgusta opoldne se je vrnil eden izmed lovcev na ladjo in sporočil, da je našel nekaj izrednega: ostanke Andréeeve odprave. S seboj je prinesel knjigo, ki jo je bil našel v jadrnici. Na prvi strani je bilo zapisano: Vožnja s sanmi 1897. Vsebovala je znanstveni protokol N. Strindberga, fizika ekspedicije. Z orodjem so šli k taborišču, kjer se je naselil Andréee s svojima tovarišema. Tam so našli čoln na skalnati višini in pol v snegu. Jasno so videli, da so brskali po njem severni medvedi. V čolnu so ležale raz-

za merjenje korakov in Andréeev zadnji dnevnik, v katerem je bilo popisanih le nekaj strani. V bližini trupla je ležala puška in vsakovrstno orodje: pladenj, kuhinjska posoda, sekira, porcelanasta posoda z lanolinom, stekleničica z belimi tabletami in aparat za kuhanje, ki je po tri in tridesetih letih še vseboval gorilno snov. Trideset metrov od taborišča so odkrili v skalnati razpoki pravi arktični grob: med kamenje stisnjeno lobanjo, okostje nog, ki je bilo le še povito v cunje. Po vštih črkah v obleki menijo, da je bilo Strandbergovo truplo. Le z veliko težavo so ga mogli odkopati. Po končanem žalostnem

opravilu, so postavili na tem mestu kamenit »razglednik«, v katerem so pustili steklenico s spisom, ki v norveščini in angleščini dokazuje odkritev. Po treh tednih je pripeljala ladja trupla na Švedsko, kjer so z največjimi častmi

pokopali po tri in tridesetih letih mrtve junake v domači zemlji. Luc. I. (Glej članek v Zisu knjiga VIII in sicer »Andréejeva polarna tragedija«, str. 265, in »Zadnji Andréejev dnevnik«, st. 648. ter »še o usodi Andréejeve odprave«, str. 325 Tam so priložene tudi zadevne slike.)

KRATKA ZGODBA

K L J U Č

Srečal jo je vsako jutro ob istem času, na istem kraju. Šel je v svoj urad, ona v svojo pisarno. Po enem mesecu je sklenil, da jo bo pozdravil. Toda ni storil, kajti bil je Šved. Po dveh mesecih skoraj ni več upala. Toda nekega

dne v tretjem mesecu je zagledal baš v trenutku, ko je šel mimo nje, ključ na cesti. Pbral ga je spravil v žep in pomislil: Morda je to njen ključ. Morda ga je izgubila. Če jo bom jutri videl, jo povprašam.

Ko sta se drugi dan srečala, se ji je približal in rekel: »Prosim, oprostite,

Linde-Walther: IZ MALEGA RASTE VELIKO

ali ni ta ključ morda vaš? Našel sem ga včera! tako! potem, ko sva se srečala.»

Veselo se je nasmehnila in rekla: »Da, to je moj ključ! Kako prijetno! Povsod sem ga že iskala. Tako nerodno je, če se izgubi ključ.«

Izročil ji je ključ. Vzela ga je in se zahvalila. Potem sta se ločila.

Po dveh mesecih sta bila zaročena, kajti tako je hotela ona. In nekega ve-

čera, ko sta šla po cesti, kjer sta se prvič sestala, je rekel:

»Pomisli, kakšen čudež, da sem takrat našel tu tvoj ključ. Brez njega bi se sploh ne poznala! Mislim, da je to božja previdnost.«

»Seveda,« je rekla in se smehljala, »toda največji čudež je bil pač...«

»Kaj, draga?«

»Da si zares mislil, da je bil moj ključ!« Hasse Zetterstroem — ip.

TRIJE MUŠKETIRJI

ALEXANDER DUMAS SE. • ILLUSTRIRAL HÖRRETRANDERS • PORATIS NI DOVOLJEN

POROČILO

»Zakaj?« je odvrnil Rochefort, »ker je kardinal nasproti tem ljudem neumljivo slaboten.«

»Res?« je zaničljivo pripomnila Mylady, »potem morate kardinalu več poročati o početju teh mladih gospodov.«

In pripovedovala mu je celo vrsto njih pregreh: Prisluškovali so njene-mu razgovoru s kardinalom. Athos ji je s silo iztrgal kardinalov dokument. Lord Winter je bil poučen o njeni poti na Angleško. D'Artagnan in Athos morata v trdnjavsko ječo. Gospa Bonacieuxova spet straši.»

»To je torej v glavnem, kar naj poročam kardinalu. In vam bom poslal

čim prej voz ter vam dal na razpolago svojega služabnika. Pri materi prednici pa vas bom opisal kot kardinalovo žrtev. Potem vas bom čakal v Armentieresu na obrežju Lyse. Napišite mi na košček papirja to ime, da ga ne pozabim. Ime nekega mesta ne more biti nikomur sumljivo.«

»Tega ne moremo nikdar vedeti,« je odvrnila Mylady, vendar je ustregla njegovi želji.

»Pozdravljeni, gospod grof!«

»Pozdravljena, gospa grofica!«

»Pozdravite v mojem imenu kardinala!«

»In vi v mojem hudiča!« je rekel s nasmehom.

TRDOŽIVOST BACILOV V ZRAKU

Prehladi in obolenja se javljajo pogosto na epidemičen način. Kolikokrat se primeri, da ljudje, ki se še bolj čuvajo pred obolenjem in ne prihajajo z nikomer v dotik, nenadoma zapadejo tej ali oni nalezljivi bolezni. Stvar postaja na ta način še bolj nerazumljiva in preprost človek, ki je prej še veroval v bacile, prične dvomiti.

Znano je, da ustna ali nosna sluz še bolj zdravega človeka lahko prenaša bacile. Vprašanje je samo, koliko časa lahko vztraja tak bacil v zraku, preden edere v organizem okuženega človeka.

Če kakšno snov razdelimo na posamezne dele, izgubi lahko mnogo svojih prvotnih lastnosti. Kovine, ki so stoletja ohranile svojo samobitnost ali le deloma razpadle, se porazgube v zraku in razpadejo, če jih razdelimo v drobne, prašne delce.

PREKINJENO KOSILO

Po Myladyem posredovanju je prednica dovolila gospe Bonacieuxovi, da je smela jesti s svojo novo prijateljico v njeni sobi. Med pripravljanjem kosila si je Mylady dobro ogledala samostanski vrt, da bi se mogla skriti, če bi d'Artagnan slučajno prehitel Rocheforta. V njeni glavi je rojilo tisoč načrtov in misli. Končno pa se je odločila za edino pametni načrt: odvesti gospo Bonacieuxovo, jo spraviti v Armentieres in jo tam imeti za vsak slučaj kot talko.

Komaj sta pričeli jesti, sta slišali zunaj paket konjskih kopit. Mylady je pohitela k oknu ter vsa prestrašena

zagledala d'Artagnana in njegove tovariše.

Bliskovito se je obrnila k gospe Bonacieuxovi in zaklicala: »Kardinalovi ljudje so tu!«

Gospa Bonacieuxova se je tako prestrašila, da se je tresla po vsem životu. Padla je na stol.

Svinčeni in smodnikov prak se razprši tako rekoč zgori, če ga ne hranimo v zaprti posodi.

Stvar je enostavna. Čim manjši so posamezni delci, tem večja je njih površina v primeri z gmoto. Toliko povečana površina je v zraku izpostavljena vplivom kisika, ki se s kovino naglo družil. Pri tem sprožena oksidacijska vročina segreje drobne delce liki žerjavica in mnogo rudniških eksplozij si lahko razlagamo na ta način.

Slično se dogaja v zraku, če zalde le kapljica tekočine vanj. Večje kaplje padejo takoj na zemljo, manjše potrebujejo mnogo delj časa. Če najmanjše gibanje v zraku jih lahko zadrži, lahko pršeč dež ali ples drobnih snežink nas prepriča o tem.

Voda pa naglo izhlapeva in to tem bolj, čim manjše so kapljice. V njih zadržane bolezenske klice ostanejo v zraku. Te bakterije so tako neskončno majhne, da ne potrebujejo nikakega vetriča za obstanek

MYLADYN BEG

»Bežite z menoj skozi samostanski vrt!« je zavpila Mylady. »Imam ključ od vrat. Toda hitro, da ne bo prepozno!«

V tem trenutku je naglo privozil neki voz. Padlo je več strel, nakar se je voz spet oddaljil.

»Torej hočete ali ne?« je vpila Mylady.

»Ali ne vidite, da sem brez moči? Niti nog ne morem premikati. Bežite sami!«

»Sama? Ne, nikoli!«

Nenadno je utihnila, kakor da se je nečesa spomnila. Njene oči so se bliskale. Skočila je k mizi ter je iz svo-

jega prstana kanila neko tekočino v kozarec gospe Bonacieuxove.

»Pijte!« je velela in pritiskala čašo mladi dami na ustnice. »Pijte, vino vas bo okrepilo!«

Gospa Bonacieuxova je prijela čašo, jo mehanično izpraznila — in videla kakor v megli, kako je Mylady pobegnila.

v zraku. Kako dolgo žive in kdaj obnemo-rejo?

Učenjaki Harvardove univerze v Ame-riki so napravili zanimiv poizkus. Kovin-sko, s steklom obloženo posodo so napol-nili z bacili prepojeno tekočino. Poseben razpršilec je odvajal komaj petino milime-tra debele kapljice v zrak in pokazalo se je, da so izhlapele, še preden so padle na tla. Zaprto posodo so nato zvezali z vrte-čim se steklenim cilindrom, ki je pri tem

sprožil zračni tok in vsrkaval bolezenske klice vase. No notranji strani steklenega valja so se nabrali bacili v posebnih sku-pinah in v tako presenetljivi množini, da jih ni bilo težko s prostim očesom opaziti.

Trdoživost bacilov v zraku je pokazala predvsem veliko razliko med obolenji di-halnih in prebavnih organov. Pneumococ-cus, tipa I., povzročitelj vnetja pljuč, bacil difterije in Streptococcus hemoliticus, ba-cil, ki med drugim povzroča obolenje škr-

KONČNO

Gospe Bonacieuxovi se je godilo ka-kor ljudem v sanjah, ki hočejo zbeža-ti zasledovalcem, pa ne morejo. Vsak hip je pričakovala, da se bo Mylady vrnila, toda nje ni bilo.

Nekdo je močno potrkal na vrata in jih nato siloma odprl. S stopnišča se je čul odmev vojaških korakov in vpit-je. Zdelo se ji je, kakor da sliši svoje ime.

Zdajci je veselo zakričala ter se po-gnala k vratom. Razločno je prepozna-la d'Artagnanov glas.

»D'Artagnan, d'Artagnan!« je klica-la, »tu sem!«

»Konstanca!« je odgovoril mladi mož

z radostnim glasom. V tem hipu so planili vsi štirje hkrati v sobo. D'Ar-tagnan je vrgel proč orožje ter padel pred njo na kolena. Konstanca se je sesedla v naslanjač ter onemela.

»Konstanca!« je vzkliknil d'Arta-gnan, »končno sem te vendarle našel!«

latinko in angino, so bili še 48 ur po kroženju v zraku živi! Bakterije prebavnih organov, bacili disenterije, tifusa in paratifusa so bili že po 8 urah povsem neškodljivi. Še najslabše je odrezal bacil, ki so ga smatrali za povzročitelja hripe, poginil je že po eni uri kroženja v zraku.

Poizkusi se nadaljujejo in bodo vseka-ko mnogo doprinesli k spoznavanju nalezljivosti bolezni, ki so posebno jeseni in pomladi zveste spremljevalke letnih časov. drl

IZ LITERARNEGA SVETA

FRANCE ŠTAJER

Dr. Ivan Lah

III.

Da bi se predolgo ne trudil z učenostjo in bil čim prej pri kruhu, so ga dali v trgovske šole. Tako je prišel v Kolin ob Renu, kjer je obiskoval višjo trgovsko akademijo. Stari Kelmorajn je dobro vplival nanj. Takrat je bila tam zbrana družba slovenskih fantov, ki so se vsi posvetili trgovskemu študiju: Fr. Rus, Bukovec, Lobe in drugi. Med njimi tudi večni potnik Krašovic, pol literat, pol študent, zraven pa dober kompanjon, veseljak in družabnik, ki je imel zveze z znanci in prijatelji, rodoljubi in literati po vsem slovanskem svetu. Kolin ima dobro vino. Poleg stare nemške se čuti bližina moderne francoske kulture. V tem miljeju, ki ga je tako lepo označil Heine v svojih verzih, je preživel Štajer svoja dijaška leta. Kako se je spominjal teh lepih dni, priča pismo iz Gradca, konec leta 1911., ki kaže njegovo dijaško življenje.

V začetku se zahvaljuje za božične čestitke in izjavlja, da bo »začenši s 1. januarjem 1912 odgovarjal na vsa pisma in razglednice v matematično natančnem presledkastem razmerju. Pač bom razpoloženske vtise prej zabilježeval, ampak odajal šele takrat, ko se bodo ev. zanikernosti izenačile. Zdaj pa bolj domače. Kako si prebil Božič? Jaz sem si kupil drevesce za 50 h, lamete za 20 h in azbesta za 15 h in zvečer prižgavši sem bil veselo razočaran in potolažen. Tako se je lesketalo, kakor bi me bil kdo mogočno klofnil, da bi se mi zvezdice prižgale pred kumaro.«

Piške, kdo mu je čestital, in pravi, da je tudi on čestital le tretjini svojih znancev.

»S vsaj prihranim tiste desetice in čečkanje. Tudi v privatnem življenju bom knjigovodja in zakaj bi ne bil.

Učil sem se precej a tudi spominjal sem se nemalo lanskih dni. Sedel sem pri Lohru in Nace je deklamiral vihajoč si brke in nervozno segajoč si v lase:

Srce je naše kakor kletka,
v njem shranjena je mnoga Metka
premnoga v njem počiva splétka
ljubezen čudna zagonetka:

Zdaj mi je krasni njen obraz,

ledeno zdaj odseva mraz

iz teh oči...

Ah, kak drhti

srece!...

Kdo ve,

kako v obupu tam beži!

Telo v tresljajih krvavi,

lase si ruje,

misli snuje,

besno skače,

burno plače...

Da me ne boš obdolževal, češ, ti si slab, nevesten kronist in zgodoivnar, omenjam, da sem zložil to vsaj v njegovem zmislu in duhu. Ali ne?...

Ali se spominjaš, kako so se zasukale atu Krašovicu volovske oči!

»To pa to! Vele dramatično! Glejte ga, glejte, možakarja! Imam zveze... Bomo priobčili! Čujmo, čujmo!« To sem mislil in sem se smejal, pil oz. jedel šatō in šel spat.

V ljubezenskih ozirih nisem izbirljen. Kaj hočemo! Čemu bi bil idealist! Podpisan: Štajer, cand. com.)

Gotovo se je začela že v teh letih oglašati bolezen, ki je slabila njegovo silo in voljo. Tako je prihajal v konflikt z ljudmi, ki so smatrali za svojo dolžnost, da skrbje zanj in mislijo na njegovo bodočnost. Iz pisem se vidi, kako se ga polasča nemir in kako — namesto na šolo in na trgovino — misli na druge stvari, čeprav želi ustreči svojcem in se prilagoditi življenju. Iz Kolina je odšel v Hohenkomf ob Reni. Tam je zbolel, kakor priča pismo fratrancu Fr. Rusu v London (pisano s svinčnikom) datirano Hohenkomf ob Renu 30. III. 11.

»Ko Ti to pišem ležim v postelji vsled vnetega slepega črevesa. Tako je torej smola moja stalna spremljevalka. Jesti smem veliko in le lahko prebavljive stvari, med katere prištevam jaz tudi dobro monakovsko pivo, ki si ga privoščim, da vsaj nekoliko pozabim na vse.

Druga se ne veselim kakor pismonoše, ki me zdaj — čudom se čutim — zelo obrajta. Vsak dan dobim kako karto ali kak prospekt. A najbolj moram pohvaliti ljubo Pavlico. Če le more, mi piše dolgo pismo, saj vendar ve, da me zanima vsaka najmanjša stvar tičočja se domovine ali naših ljudi.

Ker je sestra Minka sedaj na Kolovcu, dela tudi ona načrte, kam naj grem in vse natančno razloži — pa vendar povsem drugače kakor v prejšnjih pismih. Veš, nestalnost je prva in glavna lastnost kolovške gospode. Saj se še spomniš, ko sem zbolel v Kolinu: Takoj v Meran! Potem v Dubrovnik! Čez dva dni: v nemški sanatorij! In potem: v Meran in v Dubrovnik! Danes pa: na morju bo prevroče! Kam na Gorenjsko!

Ni čuda, da delam zdaj tudi jaz rad načrte — a bolniku se tega ne zameri.

Torej, ker sem že pri naklepih, omenim,

da sem si zdaj mislil to: iz sanatorija bi šel za kake tri ali štiri tedne na morje, potem pa na Gorenjsko. Domov bi šel rad za nekaj časa, če me bodo bolnika hoteli. Ali pa na Bled ev. v Bohinj. Sploh med smreke.

Seveda je to vse provizorno. Če se jim bo na Kolovcu in v Ljubljani drugače kolcalo, grem morda v poletnem semestru v Kolin ali v St. Gallen, ali v Monakovo — v njihovem duhu — v resnici gotovo ne.

Na vse zadnje me bodo nastavili še v pisarni gospoda Stareta kot ravnatelja, kar bi vsled izvrstnega gozdnega zraka ne bilo slabo.

Dovolj... Zvečerilo se je in v sobo padajo temne sence, težke se širijo na okoli, se spajajo, odbijajo... Globoko tam doli se vali široki Ren, o polmraku se svetli kakor težka kovina. Daljni griči se ovijajo na premi strani v temino, le še ozadje žari krvavordeče.

Utihihnilo so ptički in pritajeno se čuje glas zvona, ki vliwa bolniku tužne misli.

Pa bodimo resni, ne fantasti, filozofi...

Končno je odšel v Gradec. Čas je potekal in treba je bilo študije kako dovršiti. Vse ga je sililo, da pusti svoje sanje in postane realen človek. Nastal je boj, ki ga je bojeval ne eden onih, katerih kraljestvo ni od tega sveta. Treba se je bilo odločiti: ali poslušati dobre nauke svojih sorodnikov in varuhov in se posvetiti karieri bančnega uradnika, ali pa slediti glasu svojega srca in ostati sam, zapuščen, brez službe, brez poklica...

O tem priča pismo iz Gradca (23. okt. 11.)

»Pisati hočem pametno in stvarno brez fraz ter povedati o vzrokih mojih velepoetičnih litanij, ki so Te, kar razumevam danes, vrlo razburile. (Govori najprej o domačih razmerah in nadaljuje.) Če sem zagrešil, so zagrešile informacije. Frazer pa nisem, ampak se le drastično izražam... Visokobobneče fraze so vse kaj drugega kakor persiflaža. Potem je tudi Cankar frazer, Ibsen, Heine, Gorki etc.

Pardon — nočem se kregati — stvar mi je ušla mimogrede. Tudi se z omenjenimi ne primerjam, da me ne boš kdaj zbedel.

No, zdaj pa nekoliko o sebi! Gotovo si že sničav. Mahnil sem jo, da proučim abiturijentski kurz — grem potem v Dalmacijo v službo in se privatno pripravljam za DHHC, kar bi dovršil v dveh ali treh letih.

Morda ni bila slaba misel! Toda... vražje sem se prehladil, obležal za pljučnico in zdaj nisem drugega kot evnuh v študijskem pomenu.

Učiti se — to je presedati obligatne dnevne 4 ure v zaduhli šoli, ne morem in ne smem... V Gradcu privatizirati mi ne kaže in mi ni všeč.

Napravil sem načrt (brez krčmarja Maurica in brez sodnika natakarija), da bi jo urezal za dobo enega leta v Poddrago ter se privatno učil, ker imam precej knjig...

FRANCE STAJNER

Kako bo to, ne vem... Kaj svetuješ Ti, gazda? V Gradcu mora vsak obiskovati predavanja. Jaz sem pa čudak in, če bi bil zdrav, bi že šlo. Toda jaz ne simuliram, ne, ako pravim: ni vse prav v mojih prsih... Toliko sem že zapravil, a mislim, da ljubeza zdravja več ne bo. Boš videl! Spravi pismo in čez par let boš čital in rekel: fant je slutil...

Tudi v moji duši ni vse pravilno. Včasih sem nežen, zaljubljen — potem surov — jeznoriti — in zopet potem mi vzvalovi v notranjosti nekaj čudnega — mirnega — visokega.

Ne friziram.

Rekel boš: mlečnozobnež je zaljubljen.

Da in ne...

Omenil sem kratko o težkem slovesu.

1. jaz ljubim edino sestro,
2. meni ugaja to in oo,
3. slutim, da ne bom več videl Kolovca,

ki ga spoštujem kot sveti raj.

Odšel sem otožen in še bolj žalosten sem bil, ker se je mama zadnja dva dni vrlo kregala.

To Ti še enkrat potožim: veliko sem pretrpel doma, namreč duševno...

In če si mislimo paralelo Kolovec! Ze ljubeznivost mi ugaja. Toda saj poznaš itak Kolovec, čemu bi opisoval. Napravil sem tam več pesmic. Dovolj, da eno preberem:

Pa je megla padla na dolino...

Ne, pardon!

Ta:

Glej nebo je zlatomodro se sklonilo do gore, koprneče kakor v sanjah misli v daljo odhite...

Pa so jelke zašumele
se nagnile do borov,
bojujoče kakor valčki
plezali bi do bregov.

Ah, dekle, čarobno vzdihlo
šepetalo mi tako:
je opojno, kakor vetrič
južno razjasni nebo...

In ko sem korakal pred Rovmi čez Ho-
mec, Zeče, Dolenje in Zaboršt — sem se
stavil to:

Ločitve so odsevi hrepenenja.
Da bi omilila usoda
v tej smeri večnosti še pol življenja.

Ločitve plodovitost je obratna,
radost sejal si — žanješ tugo,
je čustvovanj cepitev moč osatna.
Vonj vitkih jelk napolnil mi je dušo
in kakor bajka grad odsev mladenke
je ob slovesu ji pregrnil rušo.

Končano! Prosim Te, da mi svetuješ, če
ni boljše, da se človek skuša okrepčati v
zdravem »deželnem« zrak, kakor po veli-
komestnih bordelih in kakafajfih. Pa brez
zamer! Bolnik ne sme misliti, da bi se
združil v svetem zakonu.

Ker ni imel zvez z našimi literarnimi
krogi, nam ni znano, s čim se je Stajer
počel v svojih prostih urah. Kaj ga je
zanimalo, kaj je čital. Gradec ni bil ni-
koli posebno burno literarno nemško sre-
dišče. Le od daleč je vanj prihajalo bujno
kipenje na vseh poljih moderne nemške
umetnosti. Svetovno slovstvo je bilo da-
leč za bariero graškega nemškega nacio-
nalnega šovinizma. Zato Gradec za Stajer-
ja ni bil nikaka literarna šola. Živel je iz
kolinskih spominov. Kako so mu presedale
knjige, priča pismo z dne

8. januarja 1912., piše iz Gradca Fran-
cijo, da mu olajša zadnje tedne, ki jih
prebdeva ob knjigah, »ki so težje in ne-
prijetnejše napolnjujejo glavo kakor ječ-
menove pomije ali vinska mešanica.«

»Ze devet dni ni abstinent in pije do-
brega »Stajer-ca.«

»Pa nemara sem sam? Da, tako je —
in ni tako...

V sobi bivan razven zaostale mrhe se-
livke in tu in tam se zaletveše parfumi-
rane stenice — sam, povsem sam. Prija-
telja nimam. Edini Čeh me je danes ob-
iskal prišedši s počitnic...

In če sem sam, se spominjam minulih
dni: kolinskih in hohenneffskih in ver-
jemi, da se ne šalim, — tudi šentjanskih.

Kdo, kdo, kdo so pa to?
Sentjan, Sentjana so to.

Nekaj rahlomehkega se mi vzbudi v
duši.

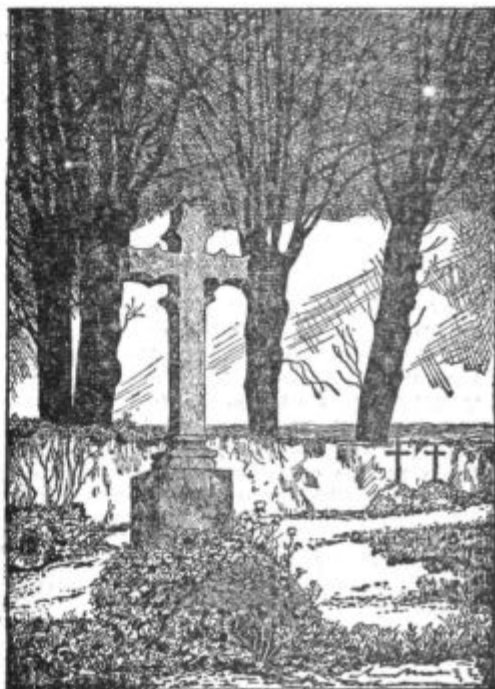
Spominja se dni, ki jih je preživel na
kmetih.

FRANCIS CARCO V GONCOURTOVI AKADEMIJI

Za naslednika lani umrlega pisatelja Ga-
stona Chéreauja, avtorja romana Champi
Tortu, so si Goncourtovci izvolili pesnika,
esejista in romanopisca Francisa Carcoja,
tako da ima zdaj ugledna »Académie Gon-
court« spet deset članov, kakor to pred-
pisujejo njeni statuti.

Francis Carco (rojen 1. 1886.) je najbolj
pariški sodobni francoski pisatelj. Po sploš-
nem značaju svojega literarnega udejstvo-
vanja, po nemirnem iskanju posebnih
atmosfer in po svojem nagnenju do psi-
hološkega seciranja izkoreninjenec in iz-
tirjenec je pravi moderni naslednik brat-
tov Goncourtov, zlasti starejšega Edmon-
da, avtorja Dekle Elize (Pastuškinov pre-
vod v Tiskovni zadrugi!) in Geeminije La-
certeuxove. Kot pesnik (La Bohème et
mon coeur) je sledil svetlim zgledom Vil-
lona, Baudelaireja in Verlainea.

Literarno se je pričel udejstvovati leta
1911. z esejmi in pesnimi v marsejski reviji
»Le Feu«, ki je prinesla tudi njegov prvi
roman Instincts. Carco se je z uspehom
posvetil tudi umetnostni kritiki. Njegove
številne romane bi uvrstili takole: 1. v ro-
mane posebnega ozračja, iz pariških nižav
(Jesus-la-Caille, Bratovščina, Perverznost,
Temine, Megle), 2. v psihološke romane
(Preganjani človek, Samo ženska) in 3.
v reportažne romane (Kupljiva ljubezen,
Skrte podobe, Ulica, Prevedeno iz rokov-
njaščine, Črna svetloba). aMikdo tako

M. Malitz; NE POZABIMO JIH

globoko pozna zanemarjeni, nesrečni, razposajeni in pestri Pariz na Montmartru, Montparnassu, okrog Velikih tržnic in v delavskih predmestjih.

V slovenščini tega bujnega in pesniško prešinjena pisatelja še nimamo.

P. Karlin

KNJIGE IN REVIE

Uredništvo je prejelo:

ZDRAVNIŠKI VESTNIK, strokovno glasilo zdravništva v Sloveniji, leto IX, št. 8—9. Dr. Bogdan Breclj razpravlja o »Kolapsu v sportu«, zanimiv prispevek iz nove panoge zdravniške vede. Dr. Lad. Klinc poroča o »Novi klinični metodi določitve celokupnega acetona v urinu«, dr. Igor Tavčar pa končuje svojo razpravo o »Ulkozovi bolezni kot alergiji in o smereh zadefinirane moderne terapije«. Dr. J. Votove je prispeval tudi za širšo javnost interesanten članek k epidemiologiji trebušnega legarja v našem znanem letoviškem kraju. Zanimivo je predavanje dr. R. Leskovarja o priliki obiska graških zdravnikov v Rog. Slatini pod naslovom »Balneoterapija v Rogaški Slatini pred 250 leti v luči sodobne znanosti«. Tako s strani medicincev kakor s strani publicistov oziroma časniških podjetij je uvaževanja vreden prispevek dr. Fr. Smerdova o »Zdravnikih in časnikarjih«, napisan ob priliki novinskega jubileja. V rubriki Stanovski vestnik poroča prim. dr. Mirko Černič o novem stanovskem redu, kakor ga je predložil upravni odbor Zdravniške zbornice. Avtor se bavi z njim z načelnega stališča in opozarja nanj tovariše-zdravnike. »Zdravniški vestnik« ureja prim. dr. R. Neubauer ter se naroča pri upravi na Golniku. Celoletna naročnina za nemedicine znaša din 90, za zdravnike pa Din 50. — Tej številki je priložena »EVGENIKA« (I. III, št. 3), ki jo ureja dr. B. Škerlj. Med dr. vsebuje »Razvoj evgeniškega gibanja na Poljskem« (J. Morzycki), »Evangeljska cerkev in evgenika« (dr. G. May), iz genetičnega seminarja »O trajnih modifikacijah« (G. Tomažič).

RAZORI, list za odraslo mladino, leto VI, št. 1. Izmed zanimive vsebine navajamo: Tone Gaspari »Patrolja« (začetek povesti, dvoje pesmi M. Klopčiča, črtico T. Seliskarja »O harmoniki in tigrasti papigle«, prof. S. Breskvar kramlja o Marsu, našem sosednem svetu, J. Brinar pa začenja zgodbe o Kljukcu in njegovih prigodah. Številka vsebuje tudi pesem dr. A. Debeljaka »Razgovor« ter Kulturne zapiske in razne drobne zanimivosti, »Razori« izhajajo med šolskim letom v uredništvu Toneta Gasparija ter stanejo celoletno Din 30.

ILLUSTRIRTE ZEITUNG LEIPZIG št. 4831. Je posvečena v glavnem nemški arhitekturi, plastiki in olepšanju vrtnih nasadov. Ona, ki še niso pozabili na svojo kla-

sično izobrazbo, bo zanimal ilustriran prispevek »Na cesti desetih tisočev«. Novost v aktualnem delu lista je, da je med slikami kratek pregled vnanjepolitične kronike z nemškega stališča. List se naroča pri založbi J. J. Weber v Lipskem.

GEORGES BLONDEL

ki je sredi oktobra predaval v Ljubljani, se je rodil 8. III. 1856. v Dijonu, študiral na franc. in nem. univerzah ter postal profesor na pravni fakulteti v Lyonu, nato v Lillu, končno v Parizu na Svobodnem kolegiju socialnih ved. Stojč izven političnih strank, poskuša dati svojim narodnogospodarskim spisom zgolj znanstven značaj. Posebno se je bavil z nemško agrarno reformo in s položajem podeželskega delavstva v Nemčiji. Brockhausov Konv. Lexikon XVII. zv. 1904 je našel 18 Blondelovih knjig; ena obravnava v latinščini vprašanje cerkvenih odvjetnikov v Porenju: De Advocatis ecclesiasticis in Rhenanis praesertim regionibus a nono usque ad tredecimum seculum (1892). Razen tega je doletel po francoski Lamprechtovo »Deutsche Geschichte« v 6. zv. — Veliki Larousse omenja med novejšimi deli: La politique protectionniste en Angleterre, La Rhévanie (1921). Te dni izide, če ni že izšla, obširna študija La Tempête sur l'Europe, Vihar nad Evropo, za katero je našel naslov v razgovoru s predsednikom čl. republike Benešem.

Navzlic 82 letom potuje prikupni znanstvenik še venomer po raznih misijah. Zadnje čase je obredel vse evropske države razen Portugala. Ko se je ves dan vozil, hodil po muzejih ali drugih javnih prostorih, po avdiencah in podobno, je zvečer zmožen še par ur gladko in prijetno stoje kramljati pred pozornim občinstvom, ki hvaležno sreblje njegovo tehtno in zabavno besedo. Kakor pred nekaj leti že, tako nam je tudi tokrat govoril o današnjem položaju v Evropi. Iz osebnega izkustva je ugotovil, da je stanje našega kontinenta skoraj povsod enako: 1. nizka cena poljskih pridelkom, 2. živina malo boljša, 3. delavci — brezposelni (v Nemčiji nedavno 6 in pol mil., danes le nekaj nad 700.000); 4. trgovina notranja še neka-ko gre, vnanja zmanjšana v vsej srednji Evropi za pol; 5. razumništvo nikjer ne pride na svoj račun, plače beraške (fr. znanstveni obzorniki ne plačajo nič nagrade sodelavcem).

Predavatelj je nanizal celo vrsto vzrokov za ta položaj in pripomočke zaboljšanje. »Mali sporazumi«, skraja zgolj obrambna enota, bo mogel prispevati k gospodarskemu ozdravljenju, če se v sodelovanje pritegnejo Dunaj, Budapešta, vsi južni Slovani in Turki. Glavno pa je: širiti bratstvo, ali kakor je nekoč izustil Bergson, povečanje duš (agrandissement des âmes).

A. Debeljak

V DEŽELI TERMITIŠČ

Pokrajina okoli Cap Yorka — konec polotoka ležečega nasproti Novi Gvineji — spada med one avstralske preddele, kamor slopi najredkeje potnikova noga. Razen nekaj preprostih bivališč in dveh ali treh policijskih postojank ne najdeš obljudenih krajev. Na najsevernejši strani omenjene pokrajine naletiš na nešteta neizmerna gnezda belih mravelj; tla so ponekod na daleč izpodkapana in se udirajo pod težo vozil. Domačini so kaj zanimivi: ti Kočevniki živijo ob lovu in rabijo kot orožje znameniti bumerang ali povratni bat, omenjen tu pa tam v srbski junaški pesmi (Proteus, november 1936).

Švicarski potovalec R. Gouzy je l. 1935 skušal priti iz Sydneja v deželo termitišč. A sploh se je kesal: preslabo je bil opremljen za razdaljo 2500 km v značni črtli. To je progla iz Zeneve v Moskvo. Do mesteca Cocktowna se je vozil po Koraldnem morju: 10 ali 12 dni. Poslej pa ni več rednih zvez s severom. Hoja po primitivnih sledeh je naporna, oskrba nad vse težavna. Neki policijski častnik, ki je prebil dve leti v pokrajini Mac Donnell, je na primer ostal pet mesecev brez kruha, ker ni dobil moke. Poletji je vročina strašna, noč in dan enaka. Divjačine ni kdo ve koliko. Kakor ponekod v Afriki uživajo domorodci nekakšno pogačo, narejeno iz termitov, nabranih v dobi, ko rojijo in pokrivajo tla siki preproga debele več centimetrov. Ti nomadi pohrustajo tudi »kraljico«, kadar se jim posreči raz-

biti termitišče: seveda se to ne obnese kaj lahko, saj te stavbe, 8 do 10 m visoke so trde kakor kamen in kost.

STAROSTNE STOPNJE EVROPSKIH NARODOV

tovo Poljaki, kjer šteje 35.4 odstotka prebivalstva manj nego 14 let. Sledijo Rusi z 32.2 odstotka manj nego štirinajletni, Italijani pa z 29.7 odstotka. V Nemčiji znaša odstotek manj nego 14 letnih državljanov 25.8, v Angliji 24.4 in v Franciji 22.5. L. 1910. so imeli tudi Nemci 33 odstotkov državljanov pod 14. letom. Povprečna starost Italijanov je 25.7 leta, Angležev 30 in Francozov 31.7 leta.

PRAKTIČNE NOVOTE

»Trajna« konzervna škatla

V čem naj hranimo vkuhano in za konzerviranje pripravljeno blago, v steklenih posodah ali v pločevinastih škatlah? Trpežnost konzerviranih jedil ne zavisi od materiala, iz katerega je izdelana posoda. Če

imajo stekla to prednost, da so prozorna, imajo pa pločevinaste škatle spet drugo prednost, da jih je mogoče za sterilizacijo njih vsebine istočasno prekuhati v večjem številu v vsaki večji posodi. Doslej je bilo treba te škatle zapirati s spajanjem ali na kakšen drug, dražji način. Sedaj imamo končno pločevinaste škatle, ki ne potrebujejo tega. Te tako zvane »trajne konzervne škatle« imajo pokrov z robom, ki sega čez rob škatle, in v tem robu leži gumast obroč. Pokrov se pritrdi prav tako kakor steklen pokrov s skobami. K vsaki škatli spadajo štiri takšne male skobe, ki jih pritrdiš okrog pokrovnega roba. Pri steriliziranju se gumasti obroč v pokrovnem robu trdno priskrta, tako da ne moreti niti viti voda v škatlo, po steriliziranju pa tudi skobe odveč. Če hočeš škatlo »izvesti« na zaznamovanem mestu majhen odpiralč, ki premakne obroč in omogoči tako, da se pokrov odpre. Vkuhana in konzervirana jed se v takšnih škatlah, ki so vedno pripravljene za nadaljnjo rabo, izborno ohrani, kakor so pokazali mnogi poskusi.

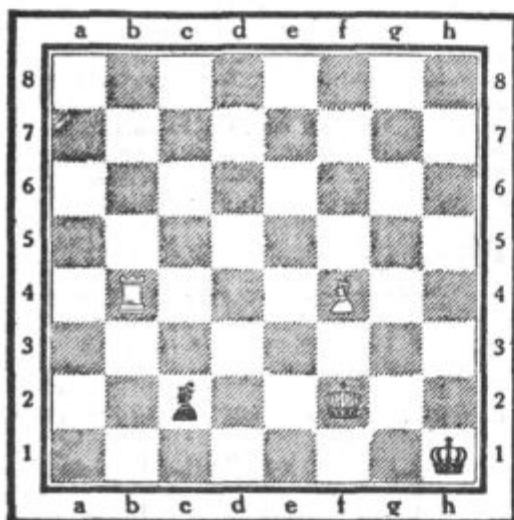

K. Fricker; PRIDNA UČENCA

PROBLEM 217

Kurt Renner

Mat v treh potezih

ZA BISTRE GLAVE

343

Težaven program

Vsak ve in razume, da je $1/2$ plus $1/4$ plus $1/16$ plus ... enako 1. Tudi marsikateri druge neskončne vrste se dajo sumirati. Tako je sloviti Euler s pomočjo težkih matematičnih načinov odkril, da je vrsta 1 plus $1/4$ plus $1/9$ plus $1/16$ plus ... enaka šestemu delu kvadratu znanega krožnega števila 3.14 ... Imenovalci v tej vrsti iso sledeči si kvadrati 1×1 je enako 1, 2×2 je enako 4, 3×3 je enako 9 i. t. d. Takšnih dokazov od svojih bralcev pač ne semmo zahtevati. Kaj bi n. pr. rekli, če bi jim zastavili naslednji »še težavnejši problem«: sešteji naj bi $1/2$ plus $1/6$ plus $1/20$ plus $1/30$ plus ... Tu so imenovalci stvarjeni podobno kakor prej, samo še bolj zamotano, namreč 1×2 je 2, 2×3 je 6, 3×4 je 12, 4×5 je 20 i. t. d. To je torej še težje nego pri Eulerju. In vendar po nekoliko poskusih se bo morda pojavila rešitev. Poskusite!

RESITEV »TROJKE« V ST. 16:

tvojka, dvojka, ovajka, svojka, stojka, spofka, smojka, smotka, smotra, smoter.

NOVINOSLOVSKI ZAVOD PARIŠKE UNIVERZE

Ob predsedstvu rektorja S. Charlétyja se je oživotvoril na Sorboni zavod za novinoslovje. Novi institut pariškega vseučilišča bo imel nalogo, podrobno proučevati vse zadatke, ki se ozirajo na zgodovino, pravo, politično vlogo, gospodarsko življenje, družbene pojave in tehnične pogoje tiska v narodnem in mednarodnem okviru. Prideli se mu arhiv in izrezovalnica. Zavod bo prirejal ankete ter izdal časopis, razprave in dokumente. A. D.

GRAFOLOŠKA DIPLOMA

Grafologijo čedalje bolj proučujejo po svetu. Na Francoskem se odlikujejo v njej možje kot abbé Michon, Crépieur-Jamin, P. Humbert, E. de Rougemont, zdravniki Strelski, Paul Joire, Houzel, R. de Fursac, akoprav ta panoga še ni uradno priznana. Na Nemškem se službeno poučuje. Le imetniki državne diplome smejo izvajati grafologijo bodisi kot kot izvedenci ali pa zasebniki. Tečajji trajajo 3 leta. 1. se posveti učenju modroslovja, 2. psiho-fiziologiji, 3. grafologiji. Tretji mednarodni kongres, ki je nedavno potekale v Parizu z najlepšim uspehom, je sklenil, da postane praska smotra »Die Schrift« (urednik Otto Franta) mednarodna ter bo izhajala v angl., franc. in nemščini. Med izraženimi željami je tudi ta, naj se ustvari grafološka diploma. Grafološko društvo zdaj proučuje pogoje, pod katerimi naj bi se ta diploma podeljevala, zlasti da se dá večja zanesljivost upravljanju pravosodstva. nk

UREDNIK IVAN PODRZAJ — TELEFON ST. 3126 — UREDNIŠTVO NACELNO NE VRACA ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR — TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI, PREDSTAVNIK FRAN JERAN Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knaflijeva ulica 5 — Mesečna naročnina Din 4,—, po raznašalcih dostavljena Din 5,—